

16. Що таке універсальний: словник іншомовних слів. URL: <https://www.jnsm.com.ua/cgibin/u/book/sis.pl?Qry=%F3%ED%B3%E2%E5%F0%F1%E0%EB%FC%ED%E8%E9>
17. Demchenko O., Kazmirchuk N., Zhovnych O., Stakhova I., Podorozhnyi V., Baranovska I. PREPARING STUDENTS FOR THE USE OF THEATER ACTIVITIES FOR CHILDREN'S DEVELOPMENT SOFT SKILLS: EUROPEAN CONTEXT. SOCIETY. INTEGRATION. EDUCATION Proceedings of the International Scientific Conference. Volume I, May 27th-28th, 2022. 31-46. URL: <http://journals.rta.lv/index.php/SIE/article/view/6866>
18. Demchenko O., Stakhova I.. EUROPEAN EXPERIENCE IN ORGANIZING THEATRICAL ACTIVITIES IN PRIMARY SCHOOL TEACHERS TRAINING (BASED ON THE RESULTS OF THE JEAN MONNET MODULE PROJECT 620252-EPP-1-2020-1-UA-EPPJMO-MODULE). Vol 51 No 2 (2022): Scientific Journal of Polonia University. P. 31-39. URL: <http://pnap.ap.edu.pl/index.php/pnap/issue/view/58>
19. Manifesto for Creativity and Innovation in Europe. URL: <http://www.create2009.europa.eu/fileadmin/Content/Downloads/PDF/Manifesto/manifesto.en.pdf>.
20. Shuman S. H. Pedahohyka detskooho obshchenyia . М.: Экспресс, 2003. 160 s.

В. Євдоченко,
здобувач ОС «магістр»
Вінницького державного педагогічного університету
імені Михайла Коцюбинського
V. Yevdochenko,
master's student,
Vinnytsia Mykhailo Kotsubynsky
state pedagogical university

ФОРМУВАННЯ ЕСТЕТИЧНИХ ПОЧУТТІВ ДОШКІЛЬНИКІВ ЗАСОБАМИ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА

FORMATION OF AESTHETIC VALUES OF PRESCHOOL CHILDREN THROUGH MUSICAL ART

Анотація. *В статті аналізуються поняття «естетичне виховання», «естетичні почуття». Подано характеристику особливостей естетичного виховання дітей середнього дошкільного віку. Автор дослідив педагогічні умови, які необхідно створювати педагогами для формування естетичних почуттів дітей 5 року життя засобами музичного мистецтва.*

Abstarct. *The article analyzes the concepts of "aesthetic education". "aesthetic feelings". This is a description of the features of the aesthetic education of middle-school children. The author investigated the pedagogical conditions that must be created by teachers during the formation of aesthetic feelings of children of 5 years of age through the means of musical art.*

Ключові слова: *естетичне виховання, середній дошкільний вік, естетичні почуття, засоби музичного мистецтва, колискові пісні.*

Key words: *aesthetic education, middle preschool age, aesthetic feelings, means of musical art, lullabies.*

У середньому дошкільному віці постає більш актуальною проблемою виховання естетичних почуттів, смаків, потреб. Тому що знання, вміння та навички, які отримує дитина у ранньому дитинстві, мають великий вплив на її подальший розвиток. Естетичні явища мають неабиякий вплив на особистість у сфері її духовного життя та в повсякденній праці, у спілкуванні з мистецтвом і природою, в побуті та в міжособистісному спілкуванні. «Краса приносить естетичну насолоду і задоволення, стимулює трудову активність, робить приємним наше буття. Почуття прекрасного зумовлює радість і оптимізм, духовно збагачує людину, спонукає її до навчання, натхненної праці і творчості»[3, с. 118].

У педагогічній науковій та методичній літературі досліджуються різні аспекти проблеми музично-естетичного виховання дітей і молоді: питання історичного розвитку музично-естетичного виховання (Л. Коваль, Л. Кондрацька, О. Михайличенко, Г. Ніколаї, О. Олексюк, Г. Падалка, О. Ростовський, О. Рудницька); проблеми виховання естетичної та музичної культури засобами мистецтва, розвитку естетичного почуття, формування художнього смаку (О. Лобова, Н. Миропольська, Г. Шевченко та ін.); розвиток теорії і практики музично-естетичного виховання (О. Олексюк, Р. Семашко, Т. Танько, Г. Шевченко та ін.). Проблема естетичного виховання дітей широко розкрита у спадщині видатних педагогів та діячів освіти А. Макаренка, Г. Сковороди, В. Сухомлинського, К. Ушинського.

У Базовому компоненті дошкільної освіти України зазначено, що «естетичне виховання – це важлива складова духовно-культурного розвитку особистості, здійснення якої повинна забезпечити держава» [2]

Серед завдань, які вирішуються завдяки естетичному вихованню є введення дитини в світ краси і гармонії. В підручнику Т.Поніманської дається наступне визначення: «Естетичне (грец. *aisthetikos* – почуттєвий) виховання – послідовне формування у дітей естетичного ставлення до життя, розвиток сприймання і розуміння прекрасного у мистецтві, природі, взаєминах людей, художніх потреб і здатності до художньої творчості [8, с. 278].

У педагогічній спадщині В.Сухомлинського значна увага приділялась естетичному вихованню дітей. Великий педагог зазначав: «Діти повинні жити у світі краси, гри, казки, музики, малюнку, фантазії, творчості...Краса – могутній засіб виховання чутливої душі. Це вершина, з якої ми можемо побачити те, чого без розуміння і почуття прекрасного, без захоплення і натхнення ніколи не побачиш. Краса – це яскраве світло, що осяває світ... Краса – це дзеркало, в якому ти бачиш самого себе, і завдяки йому так чи інакше ставишся сам до себе» [9, с.167]

Аналізуючи психолого-педагогічну літературу, науковці стверджують, що знайомство дитини зі світом краси і гармонії починається з формування естетичних

почуттів, які є наслідком переживань та внутрішнього ставлення дитини до того, що відбувається в її житті та що вона пізнає, як діє.

Естетичні почуття – це «тривалі психічні стани, що проявляються в осягненні краси в явищах природи, в праці, в гармонії барв, звуків, рухів і форм. Гармонійна узгодженість в об'єктах цілого та частин, ритм, консонанс, симетрія викликають почуття приємного, насолоди, які глибоко усвідомлюються та вшляхетнюють душу» [7, с. 279]. Ці почуття формуються саме під час знайомства з творами мистецтва. Залежно від рівня загальної та мистецької культури людини відгук на красу теж відповідний.

Естетичні почуття – це почуття, які виникають і розвиваються під час сприймання і створення людиною прекрасного, та відіграють суттєву роль у формуванні її особистості. Проте «естетичні почуття виникають не лише під час сприймання фізично прекрасного, морально - прекрасне також викликає естетичні почуття» [1, с. 18].

Виховання естетичних почуттів – це «процес цілеспрямованого розвитку здатності особистості до повноцінного сприйняття і правильного розуміння прекрасного у мистецтві та дійсності» [1, с. 18]. І важливим завданням педагогів, вихователів ЗДО навчити дошкільників бачити, сприймати і розуміти красу. Знайомлячись з прекрасним, дитина не залишається байдужою, вона переживає певні емоції, у неї з'являються певні почуття. Діти повинні навчитись розрізняти справді красиве і потворне. Завдання виховання – створення умов, які б допомагали формуванню емоційної сфери дошкільника, адже багатство емоційної сфери людини вказує на її духовне багатство.

Значний вплив на формування естетичних почуттів дітей середнього дошкільного віку має музичне мистецтво. Варто зазначити, що музика може викликати у дошкільників безліч різних почуттів, емоцій, думок. Завдяки особливому і своєрідному емоційному впливу, музика володіє реальною можливістю створювати єдність естетичних, моральних та етичних уявлень і проявів.

На думку О. Половіної : «Головною метою мистецької освіти є насамперед гармонійний розвиток особистості, формування ціннісного ставлення до краси, загальної культури, що є основою моральності, а також творчого підходу до життя.» [7, с.7]

Варто зазначити, що діти середнього дошкільного віку обов'язково повинні засвоїти музично-поетичну наповненість та красу українського фольклору, зокрема таких жанрів, як: колискові, забавлянки, утішки, небилиці тощо. Ці жанри народної творчості, окрім завдань емоційно-моторного та розумового розвитку, скеровані ще й на потребу дитини у спілкуванні. Так, наприклад, у колисковій головне навантаження покладається на музичну інтонацію, а не на вербальну. «Водночас велику роль тут відіграє музичний генотип, який є вродженим за своєю природою. У ньому поєднані біологічні і соціальні основи народу, його потреби, бажання. І оскільки емоційність дитини «закладається» ще в лоні матері, – відмічає Л. Грицик – дитина «розуміє»

через спів колискової емоційні інтонації дорослих і чудово спілкується з ними через емоцію, не розуміючи ще слів» [5, с. 137].

Безумовно, український дитячий музичний фольклор є важливим фактором збагачення музично-естетичного потенціалу, засобом загально розумового розвитку дітей, чинником духовного та інтелектуального ставлення особистості [4, с. 17].

Значну роль в процесі естетичного виховання дітей середнього дошкільного віку виконує й використання різноманітних казок. «У казках закладене ядро вищої мудрості про стосунки і поведінку звірів та птахів, людей і тварин, що закладає у свідомість дитини поняття «добра» і «зла», «правди» і «брехні», «прекрасного» і «потворного», інтерпретовані діями конкретних персонажів, зокрема й самої людини. – вважає Л. Грицик – Інше в алегоричній формі і образах природи результативніше вдається вплинути на підсвідомість дітей, оскільки в казці присутні дія, переживання, а не просто слова. До того ж казки про тварин легші для дитячого сприйняття і переживання» [5, с. 138]. Наприклад, знайомство з такими народними казками як «Коза-Дерева», «Чарівна сопілка» виховують у дітей естетичні почуття, розвивають можливість самовираження через виконання тієї чи іншої ролі.

Обов'язковими складниками музичного - естетичного виховання дітей 5 року життя мають бути: слухання музики з аналізуванням її настрою, яке сприяє розвитку гармонійного чуття; творчі завдання; вокальні і інструментальні імпровізації; музикування на шумових інструментах та інструментах із визначеною висотою звука; музичні рухи, хореографія; музичний театр казок; ігри-драматизації.

У віці 5 років у дошкільників вже більше проявляються: музичні здібності; навички слухання та сприймання музики; здатність до певного аналізу музичного твору- ладу, ритму, темпу тощо; уміння аналізувати чистоту вокалізації; навички гри на музичних дитячих інструментах; здатність до музичної імпровізації [1, с. 21].

Педагогічними умовами формування естетичних почуттів у дітей середнього дошкільного віку є наступні: «цілеспрямоване застосування заходів, спрямованих на розвиток емоційної сфери дошкільників; здатність педагога вміло, своєчасно і тактовно долати перешкоди, які стоять на шляху до пізнання краси; створення умов для сприймання дитиною краси через емоції, переживання («чудесний дотик до глибини душі»); врахування взаємозв'язку й залежності естетичного розвитку дитини від морального та інтелектуального; налагодження безпосереднього процесу спілкування дитини з реальними об'єктами і явищами довкілля та їхніми мистецькими образами» [7, с. 7].

Завдання і зміст музичного виховання дітей середнього дошкільного віку виділяються загальними цілями всебічного розвитку особистості і, зокрема, естетичного виховання: залучення дошкільників до діяльності в галузі мистецтва, формування естетичного сприйняття і емоційної чутливості на музичні твори, виховання любові до музики, розвиток музичних здібностей, формування музичного смаку і виховання прагнення проявити себе в музичній діяльності, тобто розвиток художньо-мистецьких здібностей дітей [6, с. 134]. Музика впливає на емоції і прагнення дошкільників зрозуміти і відчувати її зміст. Тому особливо актуально

застосовувати музичні твори, що художньо відтворюють близьку і доступну їм дійсність.

Отже, аналіз науково-методичної літератури дозволив з'ясувати, що естетичне виховання – це організація життя і діяльності дітей середнього дошкільного віку, що сприяє розвитку естетичних почуттів дитини, формуванню уявлень і знань про прекрасне в житті і мистецтві, естетичних оцінок і естетичного ставлення до світу. Для успішного формування естетичних почуттів дітей середнього дошкільного віку засобами музичного мистецтва потрібно застосовувати наступні методи та прийоми: включення музики до буденної життєдіяльності, вживання в музику, взаємодія музичної та інших видів естетичної діяльності, поєднання різних видів музичної діяльності та творчості.

Література

1. Алмакаєва О.В., Танько Т.П. Естетичне виховання дітей дошкільного віку у зарубіжній і вітчизняній педагогічній думці: Навчально-методичні рекомендації для студентів і викладачів педагогічних ВНЗ. Харків, 2004. 59 с.
2. Базовий компонент дошкільної освіти (Державний стандарт дошкільної освіти). Нова редакція. Затверджено наказом Міністерства освіти і науки України від 12.01.2021. URL: https://mon.gov.ua/storage/app/media/rizne/2021/12.01/Pro_novu_redaktsiyu%20Bazovoho%20komponenta%20doshkilnoyi%20osvity.pdf. Дата звернення: 01.11.2022
3. Білан О.І. Програма розвитку дитини дошкільного віку «Українське дошкільня». Тернопіль: «Мандрівець», 2017. 256 с. URL: https://mon.gov.ua/storage/app/media/programy-rozvytkditey/Bilan_Programa_Ukrdoshkillja_2017.pdf. Дата звернення: 30.10.2022.
4. Вацьо М.В. Український дитячий музичний фольклор у художньому розвитку молодших школярів: навч.-метод. посібник. Вінниця: ФОП Корзун Д.Ю., 2015. -124с.
5. Грицик Л. Виховання дітей на традиціях рідного народу. Молодь і ринок, №12 (83), 2011. С.137-140.
6. Інспекторова Т. Особливості естетичного виховання дошкільників засобами музики. Збірник наукових праць Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини. 2009. Вип. 2. С. 133-138.
7. Половіна О. Дитина у світі мистецтва. Впроваджуємо Базовий компонент дошкільної освіти (нова редакція). Дошкільне виховання. №2, 2021. С. 7-8.
8. Поніманська Т. І. Дошкільна педагогіка: Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. Київ: «Академ-видав», 2006. 456 с.
9. Сухомлинський В.О. Серце віддаю дітям. Вибрані твори : в 5-ти томах. Т. 3. Київ: Рад. Школа, 1977. С. 7 – 283.
10. Годосієнко Н. Л. Формування естетичного сприймання у молодших школярів у процесі вивчення української народної пісні. Наукові записки : Серія «Мистецтво». Вінниця, 2019. Вип. 10. С.174–177.
11. Lazarenko N. Brovchak L., Starovoit L. The development of musical intelligence in junior schoolchildren during the lessons of the artistic cycle. SOCIETY. INTEGRATION. EDUCATION. Proceedings of the International Scientific Conference. Volume IV, May 24-25, 2019. P.422-439